

Tanrı Şiva

Vedik dönemde doğanın fırtına, ŐimŐek veya yangın gibi yıkıcı felaketlerinin kiŐileŐtirilmiŐ tanrısı olan Rudra, epik dönemde Şiva olarak adlandırılır. Bu nedenle bu tanrıya Şiva-Rudra dendiği de olur. Yok edici niteliğinden ötürü, yaratıcı tanrı Brahma ve koruyucu tanrı Vishnu ile birlikte bir üçlü oluŐtururlar. AUM (veya Om) hecesiyle simgelenen bu üçlüye trimurti adı verilir. Upanishadlarda karakteri Vedalara göre daha belirgindir. O, varlığın tekliğini simgeleyen tek tanrıya verilen adlardan biridir. Adı korkunç Rudra olarak geçtiği sırada, ondan merhametli (Şiva) diye söz edilir, ayrıca dağlarda yaŐadığı ve dağların koruyucusu olduğu söylenir (ŐvetāŐvatara Upa. III, 1-6). Böylece karısının Pārvatī (diŐil Daę) adını almasını anlayabiliyoruz. Yok edici tanrı olarak “Zaman” ile özdeŐleŐtirilmesinden ona “zaman” anlamında Kāla denmiştir (çünkü zaman her Őeyi yok eder). Ancak bu yok ediŐ iŐlevi, diŐil enerjisi ya da karısına yüklendiği için karısı Kālī (d. Zaman) adını da almıŐtır. Karısının öteki adları Durgā, Umā, Gaurī, Bhavānī, Devī vs.dir. Bunlardan Kālī ve Durgā kan dökücü karaktere sahiptir. Şiva’nın yarı erkek yarı diŐi biçimine ise Ardhanārī denir. Şiva’nın sembolü, erkeklik organıdır (Linga). Alnının ortasında üçüncü gözü vardır. Bu yüzden ona Triloçana (Üç Gözlü) denir. BeŐ yüzlü, dört kollu, yakıŐıklı bir erkektir. Okyanusun çalkalanması sırasında oluŐan ve dünyayı tehdit eden zehiri içtiği için boynu zehirin etkisiyle maviye boyanmıŐ, bu

nedenle de ona Mavi Boyunlu (Nīlakantha) denmiştir. Başının üstünde hilal taşır. Kaplan derisinden elbise giyer. Binek hayvanı Nandi adlı öküzdür. Cenneti Kailāsa Dağlarının doruklarındadır.

Rāmāyana'da büyük bir tanrı olarak görünür. Vishṇu ile çatışma halindedir. Brahma, Vishṇu ve İndra kendisine tapınırsa da o, Rāma'nın (Vishṇu) büyüklüğünü kabul eder. Bu anlamda Vishṇu'dan daha önemsiz bir biçimde görünür.

Mahābhārata'da da en yüksek konumda Vishṇu görünmesine rağmen, zaman zaman Şiva en büyük tanrı olarak ululanır. Şiva, savaştan önce Arcuna'ya silahlar verir. Burada ona bir dağlı olarak görünür. Harivamşa'da ise Şiva'dan, Vishṇu ile arasında bir fark yokmuş gibi söz edilir.

Purānalar'da da Şiva'dan çok sık söz edilir. Hatta on sekiz büyük Purāna'dan bazıları (Matsya, Kūrma, Linga, Şiva, Skanda, Agni Purānalar) Şivacı olarak kabul edilirler. Savaş tanrısı Skanda ile fil başlı bilgelik tanrısı Ganeşa Şiva'nın oğullarıdır. Purānalar'da onunla ilgili birçok efsane anlatılır.

Benares ve Bombay'da ona Bhairava adı verilir. Kuzey ve Orta Hindistan'ın ziraat yapılan bölgelerinde de aynı adla anılır. Ona verilen binden fazla ad vardır. Şiva Purāna'nın 69. Bölümü ile Mhb. XIII, 17. Bölümünde bu adlar belirtilmiştir.

Bazen neşe ve sarhoşlukla, karısı Devī ile beraber ünlü Tāndava dansını yapar. Bu sırada ayağıyla cehaleti ezmektedir. Üçüncü gözü korkunç bir yok edici güç taşır. Bir kezinde karısı Pārvatī'ye aşk dolu sözler söyleyen aşk tanrısı Kāma'yı küle

çevirmiştir. Bir kezinde de saygısız konuşmalar yapan Brahma'nın beşinci yüzünü yakarak, onu dört yüzlü hale getirmiştir. Meditasyon yaparken saçını topuz yapar, boynunda yılan sarılı haldedir.

Şiva'nın elinde Trişūla denilen üç uçlu mızrak vardır. Bu, kimilerine göre yaratıcı, koruyucu ve yok edici nitelikleri simgelemektedir. Diğer bir elinde de Damaru denilen bir davul taşır. Hizmetçilerine Pramatha denir, bunlar çok çeşitli doğaüstü canlılar, hortlaklar ve Gaialar denilen yığınlardan oluşur. Oğlu Ganeşa, Ganaların başıdır (Gana + īşa). Karısı Durgā, Şakta ve Tantrika mezhebi inananlarının baş tanrıçasıdır.

Şiva'nın birçok adı vardır. Rudra'dan başka ona Mahākāla da (Büyük Zaman) denir. Īşvara (yüce efendi), Mahādeva (büyük tanrı), Mahāyogī (büyük çileci), Hara (zapteden), Girīşa (dağın efendisi), Paşupati (hayvanların efendisi), Şankara (uğurlu), Tryambaka (üç gözlü), Ugra (hiddetli), Bhūteşvara (hayaletlerin şefi) gibi daha binlerce adı vardır (Bkz. Devī, Ganeşa. Kārttikeya...).

(Çeşitli Görseller)